Socialutskottets betänkande 1984/85:1

om vissa hälsoskyddsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner (båda s) om utsträckt tillämpning av hälsoskyddslagens bestämmelser. Den ena motionen rör hållande av ormar och andra giftiga djur. Den andra avser halmbränning.

Båda motionerna avstyrks.

Motioner

I motion 1983/84:979 av Barbro Evermo (s) och Anita Modin (s) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till lagändring syftande till förbud mot innehav av orm, giftig spindel och giftiga ödlor i enlighet med intentionerna i motionen.

I motion 1983/84:1635 av Birthe Sörestedt m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att sådana tillämpningsföreskrifter utfärdas till hälsoskyddslagen att tillstånd för halmbränning, förutom från brandmyndigheten, krävs från miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Gällande bestämmelser

Hälsoskyddslagen (1982:1080) trädde i kraft den 1 juli 1983 och ersatte den tidigare gällande hälsovårdsstadgan (1958:663). Hälsovårdsstadgan hade under 1960- och 1970-talen kompletterats genom annan lagstiftning för att man skulle komma till rätta med miljöstörningarna på senare tid. Sådan lagstiftning var t. ex. miljöskyddslagen (1969:387) och lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor.

Fortfarande fanns dock behov av en särskild lag som angav de generella minimikraven på verksamheter m. m. inom hälsoskyddsområdet. Mot bl. a. denna bakgrund renodlades den nya hälsoskyddslagen till att innehålla endast sådana bestämmelser som har till syfte att hindra uppkomsten av *sanitär olägenhet* och att undanröja sådan olägenhet. Lagen kan således endast användas för ingripanden mot störningar som kan ge upphov till eller förorsaka sanitära olägenheter.

Hälsoskyddslagen innehåller färre detaljregler än den tidigare hälsovårdsstadgan, men den är ingen renodlad ramlag. Med stöd av ett bemyndigande i 13 § kan detaljföreskrifter meddelas av regeringen. En hälsoskyddsförordning har också utfärdats (1983:616). Det förutsätts vidare att de enskilda kommunerna meddelar ytterligare lokala föreskrifter. I samband med att

den nya lagen infördes ersattes den tidigare hälsovårdsnämnden av en miljö- och hälsoskyddsnämnd.

Med sanitär olägenhet avses enligt 1 § hälsoskyddslagen en störning som kan vara skadlig för människors hälsa och som inte är ringa eller helt tillfällig. Definitionen avser alla former av störningar som kan inverka skadligt i såväl fysiskt som psykiskt hänseende på en människas hälsa. Enligt 18 § får miljö- och hälsoskyddsnämnden meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen skall efterlevas och även utsätta vite. Nämnden kan även besluta om rättelse på den enskildes bekostnad.

I lagens 11 § stadgas att djur som hålls i fångenskap skall förvaras och skötas så att sanitär olägenhet inte uppstår. Regeringen eller efter regeringens bemyndigande en kommun får vidare föreskriva att vissa slag av djur inte får hållas inom område med stads- eller byggnadsplan utan tillstånd av miljö- och hälsoskyddsnämnden, om sådana bestämmelser behövs för att hindra uppkomsten av sanitär olägenhet.

I 10 § hälsoskyddsförordningen anges att kommunen får föreskriva att nötkreatur, häst, get, får, svin samt pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur och orm inte får hållas inom stads- eller byggnadsplanelagt område utan tillstånd av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Ett sådant tillstånd får förenas med särskilda villkor. Ett stort antal kommuner har sedan lagen trädde i kraft utfärdat lokala hälsoskyddsföreskrifter som innehåller bestämmelsen att särskilt tillstånd krävs för att någon skall få inneha orm inom stads- eller byggnadsplanelagt område.

Överträdelse av föreskrift meddelad med stöd av hälsoskyddslagen kan straffas med böter (23 § samma lag).

Frågan om tillstånd för att få hålla giftiga spindlar eller ödlor är inte berörd i nuvarande eller tidigare lagstiftning.

Föreskrifter till skydd för anställda vid t. ex. terrarier kan meddelas med stöd av *arbetsmiljölagen (1977:1160)*.

Beträffande bränning av halm eller annat växtavfall innehåller varken hälsoskyddslagen eller hälsoskyddsförordningen några speciella bestämmelser. Enligt 1 § *brandstadgan (1962:91)* skall varje kommun ha en brandordning. I statens brandnämnds normalbrandordning föreskrivs om bl. a. hygges- och halmbränning att meddelande skall lämnas till brandchefen i god tid före den planerade bränningen. Brandchefen har därefter möjlighet att förbjuda bränningen om denna kan innebära risker från brandsynpunkt. Bestämmelsen ingår regelmässigt i de kommunala brandordningarna.

Utskottet

I betänkandet behandlas två motioner om utsträckt tillämpning av hälsoskyddslagens bestämmelser.

Den nuvarande hälsoskyddslagen innehåller bestämmelser som har till syfte att hindra uppkomsten av sanitära olägenheter och att undanröja

sådana olägenheter om de uppkommit. Sanitär olägenhet är enligt lagen en störning som kan vara skadlig för människors fysiska eller psykiska hälsa och som inte är ringa eller enbart tillfällig. Lagen kompletteras av en hälsoskyddsförordning med vissa detaljbestämmelser. Vidare kan lokala hälsoskyddsföreskrifter utfärdas av de enskilda kommunerna.

I *motion 1983/84:979 av Barbro Evermo (s) och Anita Modin (s)* begärs förbud mot innehav av ormar, giftiga spindlar och giftiga ödlor inom stads- eller byggnadsplanelagt område. Motionärerna anför bl. a. att vissa händelser under senare tid då ormar förvarats utanför terrarier eller "rymt" och i samband därmed skadat vårdare eller oroat fastighetsanställda och kringboende klart påvisar att innehav av ormar är en sanitär olägenhet och därför bör förbjudas. Innehav av giftiga spindlar och giftiga ödlor bör enligt motionärernas mening regleras på samma sätt.

I hälsoskyddslagen fastslås att djur som hålls i fångenskap skall förvaras och skötas så att sanitär olägenhet inte uppstår. Regeringen har i hälsoskyddsförordningen angivit att en kommun får föreskriva att bl. a. orm inte får hållas inom stads- eller byggnadsplanelagt område utan särskilt tillstånd från miljö- och hälsoskyddsnämnden samt att ett sådant tillstånd får förenas med villkor. Lokala hälsoskyddsföreskrifter med sådant innehåll har utfärdats av ett stort antal kommuner. En överträdelse av de lokala bestämmelserna kan medföra bötespåföljd.

Då det gäller innehav av ormar har kommunerna således rätt att föreskriva att tillstånd krävs. Ett sådant tillstånd kan vidare kompletteras med nödvändiga villkor. Skulle trots detta innehavet av orm medföra sanitär olägenhet, åligger det enligt lagens allmänna bestämmelser miljö- och hälsoskyddsnämnden att tillse att denna olägenhet undanröjs. Då det gäller giftiga spindlar och giftiga ödlor saknas speciella bestämmelser i lagstiftningen. Den allmänna skyldigheten att ingripa för att förhindra eller undanröja sanitära olägenheter omfattar dock även olägenheter orsakade av sådana djur.

De angivna bestämmelserna ger enligt utskottets mening tillräckliga möjligheter till ingripande mot sådana innehav av orm, giftiga spindlar och giftiga ödlor som kan vålla omgivningen sanitär olägenhet. Utskottet avstyrker därför motion 1983/84:979.

I *motion 1983/84:1635 av Birthe Sörestedt m. fl. (s)* hemställs att sådana tillämpningsföreskrifter utfärdas till hälsoskyddslagen att tillstånd för halmbränning krävs, förutom från brandmyndigheten, från miljö- och hälsoskyddsnämnden. Motionärerna anför att vid vissa väderlekssituationer halmbränning vållar stora olägenheter för de kringboende, främst för personer med andningssvårigheter.

I hälsoskyddslagstiftningen finns inte några bestämmelser angående bränning av halm eller annat växtavfall. De kommunala brandordningarna innehåller däremot vanligen bestämmelser om att bl. a. hyggesbränning och halmbränning i god tid skall anmälas hos brandchefen, som avgör om

bränning kan ske utan risk från brandsynpunkt. Miljö- och hälsoskyddsnämnden kan vidare med stöd av nuvarande lagstiftning ingripa mot t. ex. halmbränning om verksamheten kan sägas medföra sanitär olägenhet. Utskottet anser inte några ytterligare bestämmelser påkallade i detta avseende. Motion 1983/84:1635 avstyrks således.

Utskottet hemställer

1. beträffande *förbud mot innehav av orm, m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:979,
2. beträffande *tillstånd för halmbränning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1635.

Stockholm den 5 september 1984

På socialutskottets vägnar
INGEMAR ELIASSON

Närvarande: Ingemar Eliasson (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), Kjell Nilsson (s), Blenda Littmarck (m), Stig Alftin (s), Lilly Bergander (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Maria Lagergren (s), Ingvar Eriksson (m), Inga Lantz (vpk), Gunnar Ström (s), Rosa Östh (c), Bengt Lindqvist (s) och Karin Israelsson (c).

minab/gotab 78960 Stockholm 1984